

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
postmottak@kmd.dep.no

Norges
Handikapforbund

Vår dato: 23.08.2019
Vår ref.: Guri Henriksen

Forslag til endringer i plan- og bygningsloven. Høringssvar fra NHF.

Vi viser til høringsnotat fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 03.05.2019, med forslag til endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og burettslagsloven.

Vi vil avgrense vårt høringssvar til to av forslagene med prinsipiell betydning: Forslaget om å endre formålsbestemmelsen i plan- og bygningsloven og forslaget om økt unntak fra loven.

NHF har følgende hovedinnvendinger:

- Forslagene bryter med Stortingets føringer om universell utforming som samfunns kvalitet og strategi for utforming av bygg, uteområder og produkter.
- Forslagene har som konsekvens at funksjonshemmede blir diskriminert. Dette er i strid med likestillingsloven og FN-konvensjonen om menneskerettigheter (CRPD).

Utdyping av våre synspunkter

Høringsnotatet pkt. 3.1. om Formålsbestemmelsen i plan- og bygningsloven

I dagens formålsparagraf står det at «*Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak*». Departementet sier at bestemmelsen har betydning for tolkningen av de enkelte bestemmelser i lover og forskrifter, og vil nå innføre et klarere skille mellom universell utforming og tilgjengelighet. Forslaget er å endre formålsparagrafen til «*Prinsippet om universell utforming og tilgjengelighet (...)*» Begrunnelsen er at det i byggt teknisk forskrift stilles krav om tilgjengelighet av boliger, og at tilgjengelighet ikke må forveksles med universell utforming; tilgjengelighet kan ivaretas med særskilte løsninger for personer med funksjonsnedsettelse, som f.eks. egne rullestolramper.

Vi mener at dette er å gå minst 20 år tilbake i tid, til tenkningen før universell utforming kom på den politiske dagsorden. Forslaget signaliserer en holdning til funksjonshemmede som

annenrangs innbyggere, som ikke skal inkluderes i samfunnets ordinære løsninger. Dette er i strid med Stortingets føringer og med FN-konvensjonen (CRPD), som staten skal følge.

Universell utforming kom inn som føring i formålsparagrafen i ny plan- og bygningslov fra 2009, og var en klar styrking av loven. Formålet var å fremme en utvikling av bygg, boliger og omgivelser som alle kan bruke. Vi kan ikke se at dette behovet er mindre i dag. Universell utforming er en sentral føring for all planlegging og utforming. For boligbygg er det krav om universell utforming av uteområder og fellesfunksjoner, og tilgjengelighetskrav til selve boenheten. Tilgjengelighetskravene er ikke særskilte løsninger for funksjonshemmede, men generelle kvalitetskrav til en fysiske utforming for alle. I veiledende tekst til TEK17 står det:

Universell utforming er utforming og tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig. Hovedløsningene skal være utformet slik at de kan brukes av flest mulig på en likestilt måte. Begrepet «universell» innebærer inkludering og likeverd.

Utrykket *tilgjengelig* brukes om et kvalitetsnivå der ikke alle krav til universell utforming gjelder. En person som bruker manuell rullestol, eller elektrisk rullestol for kombinert inne- utebruk, er utgangspunktet for dimensjoneringsgrunnlaget. I tillegg gjelder noen krav til orientering. Begrepet tilgjengelig brukes i forbindelse med krav til enkelte boligbygninger.

Det betyr at *tilgjengelig* inngår i begrepet universell utforming, at det i all hovedsak er knyttet til bevegelsesfrihet, og at universell utforming har med flere aspekter. Tilgjengelig er ikke definert som særskilte løsninger for funksjonshemmede; lovverket og forskriftene skal ivareta alle innbyggere. Vi reagerer derfor sterkt på at departementet nå vil endre denne forståelsen og heller fremme en segregering av funksjonshemmede.

NHF mener at:

- Formålsparagrafen i plan- og bygningsloven ikke må endres.
- En tydelig formålsparagraf om universell utforming er en forutsetning for å nå samfunns mål om bygg og uteområder av god kvalitet, som alle kan bruke.
- Universell utforming som mål og prinsipp er viktig for tolkningen av lov og forskrifter, og gir føringer om likeverdige løsninger også ved oppgradering av eksisterende bygg.
- Å fremme særløsninger for funksjonshemmede gjennom formålsparagrafen er diskriminering. «Tilgjengelig» må derfor ikke føyes til formålsparagrafen.

Pkt. 1.4.1 Forslag om kommunens adgang til å gi helt eller delvis unntak fra krav

Departementet vil styrke det lokale selvstyret ved å gi kommunene større handlingsrom til å gi unntak fra krav i plan- og bygningslovgivningen. Eksisterende bygg trekkes fram spesielt.

Vår vurdering er at dette forslaget vil svekke nødvendige bolig- og byggkvaliteter som samfunnet har behov for. Dagens bygningsmasse ekskluderer i høy grad funksjonshemmede og er i tillegg et lite aldersvennlig samfunn med sine barrierer.

Vi reagerer sterkt på at hensynet til kommunenes frihet skal telle mer enn innbyggernes frihet til å bo og leve som likestilte borgere i samfunnet. Situasjonen er alvorlig. Norge har lang vei fram før samfunnet er universelt utformet, noe som er grundig dokumentert gjennom både forskning og sivilsamfunnets rapport til FN. Det er behov for et nasjonalt løft når det gjelder eksisterende bygg, og ikke en svekkelse av kvalitetskrav og økte kommunale forskjeller. Konsekvensene av forslaget vil være et enda mer utilgjengelig samfunn, der funksjonshemmede barn fortsatt vil stenges ute fra nærskolen og innbyggere ikke kan delta.

NHF mener at:

- Plan- og bygningsloven ikke må åpne for økt adgang til unntak fra dagens krav.
- Innbyggernes frihet til å bo, leve og delta i samfunnet er viktigere enn kommunenes frihet. Plan- og bygningsloven som nasjonalt lovverk må derfor ikke svekkes.

Pkt. 1.12 Forskriftshjemmel om universell utforming

Departementet viser til PBLs § 31-4 og spesialbestemmelsen om at Kongen kan gi forskrift om at bestemte typer tiltak eller eksisterende bygninger skal oppgraderes, og viser videre til at forskrift for bygningskategoriene forretningsbygg og undervisningsbygg er utredet. Departementet foreslår en strukturell endring, men påpeker at det er ingen realitetsendring.

NHF mener at:

- Bestemmelsen om forskrift og innholdet i bestemmelsen er svært viktig.
- Regjeringen må snarest mulig ta i bruk muligheten til å gi forskrift, og starte med tidsfrister for skolebygg. Forskriften må følges opp med tilskudd til kommunene. Vi viser her til *Veikart universelt utformet nærskole 2030*, Bufdir 2018.

KONKLUSJON

NHF mener endringsforslagene må avvises. Vi mener det er svært alvorlig at regjeringen ønsker å svekke betydningen plan- og bygningsloven har for samfunnet og for innbyggerne.

Regjeringen har nylig fått sterk kritikk av FN-komiteen for ikke å sikre at menneskerettighetene blir en realitet for funksjonshemmede borgere (CRPD). Hovedkritikken gjaldt synet på funksjonshemmede, der Norge ikke erkjenner at funksjonshemmede er borgere på lik linje med alle andre innbyggere. FN-komiteen pekte også på at kommunale forskjeller svekker mulighetene for likestilling og samfunnsdeltakelse. Plan- og bygningsloven er samfunnets viktigste virkemiddel for å fremme bygg og uteområder som vi alle kan bruke. Å svekke loven er ikke veien å gå.

Med vennlig hilsen
Norges Handikapforbund

Tove Linnea Brandvik /s/
Forbundsleder

Sunniva Ørstavik /s/
Generalsekretær